

Skyggebørn

En mindre søskende er indlagt på et hospital langt fra hjemmet. Den ene forælder er medindlagt, og den anden kører hen til hospitalet næsten hver dag efter arbejde. Det er for bøvlet at hente det ældste barn på vejen. Så barnet sidder hjemme efter skole, laver sine lektier og tager telefonen, når folk ringer. Folk spørger til broderen, til mor og far. De siger »Hils og sig, vi tænker på dem«. Pigen siger selv: »Jeg er sådan et skyggebarn!«

Af Jonas Dean Weisenberg. Artiklen er blevet til på baggrund af en samtale med Jes Dige.

Skyggebørn er en organisation, der hjælper børn og unge i sorg. Jes Dige er leder af Skyggebørn og har her forskellige samtalegrupper for børn og unge, der af forskellige årsager er i sorg.

Et skyggebarn

Når et barn i en familie rammes af alvorlig sygdom, bliver sygdommen og dens følger hurtigt familiens omdrejningspunkt. Fokus flyttes fra at være på familielivet med faste hverdagsaktiviteter til undersøgelser, samtaler, behandlinger, isolation og logistik i forbindelse med den syge. Søskende i familien bliver dermed skyggebørn, og børnene lever en tilværelse, hvor de forventes at forstå. For lillebror er

jo syg. Og selvfølgelig forstår de situationen, men det betyder ikke, at de ikke tillader sig at ønske et normalt liv. Men det sættes der ikke ord på, for så bliver vi alt for kede af det, siger Jes Dige.

»Søskende i familien bliver dermed skyggebørn, og børnene lever en tilværelse, hvor de forventes at forstå. For lillebror er jo syg.«

Sammen om sorg

Samtalegrupperne i Skyggebørn er på omkring 20 personer, og i grupperne er der både børn og unge, der har en syg søskende eller forælder, og børn og unge som har mistet. Det vigtige i gruppen er ikke dens sammensætning, men at der tales åbent og om, hvad det giver den enkelte at være med. For det barn, der mister imens han/hun er i et forløb, giver det en styrke, at de kan fortsætte i samme gruppe. Jes Dige kommer med et eksempel på en dreng, der har mistet sin bror og ikke vil i skole. Han vil ikke andet end hen i sin gruppe, for der forstår de ham og hans situation.

Den gode gruppedynamik på tværs af sygdom og tab skyldes relationen. Når vi kommer ind på livet af hinanden og betyder noget for hinanden, så er der også noget at holde fast i, når det er svært. De spejler sig. Bliver ulykkelige ved hinandens historie. Bliver berørte. De genkalder noget ved de andres historier. Det er også tydeligt, fortæller han, at de børn, der mister, men som også er med i gruppen gennem sygdomsforløbet, vokser mest i forløbet. De får gjort nogle af de ting, som de andre fortæller, de savnede, og det gør det lettere at leve videre bagefter. Får sagt de elsker dem og får sagt farvel.

For Jes Dige er det tydeligt, at den enkelte, ved at være med i en samtalegruppe i Skyggebørn, får hjælp til at folde deres historie ud: Hvad der er sket, hvem det er sket for, hvornår det er sket, hvordan det er sket, og hvad det betyder for den enkelte.

»Der er ikke travlt. Der er ikke noget, der skal nås på otte, ti eller 12 gange. Børnene går der typisk i fire år. Der er tid nok.«

I samtalen med Jes Dige hæftede jeg mig ved tiden i gruppen. Der er ikke travlt. Der er ikke noget, der skal nås på otte, ti eller 12 gange. Børnene går der typisk i fire år. Der er tid nok. Det giver rum for, at der kan være perioder, hvor børnene ikke har lyst til at byde ind og andre gange har meget på hjerte. For Jes Dige er det vigtigt, at vi lader børnene invitere ind til, hvad samtalen skal handle om.

De voksnes rolle

Som voksen er det vigtigt, at vi tør bryde tavsheden. At vi tør spørge ind til og tale med børnene, men ikke forventer en øjeblikkelig forløsning. En oprigtig interesse i den ændrede hverdag, børne-

ne lever i, er det centrale. Og her må vi vende tilbage og være insisterende og sige højt, hvad man tænker. »Jeg ved det her er svært at tale om og forstår godt det kan være svært for dig at forklare mig, men jeg bliver nødt til det, for det er den eneste måde, jeg kan finde ud af det på. Jeg bliver nødt til en gang imellem at komme og spørge dig, hvordan du har det.«

Sorg forandrer

Jes nævner også, at vi, der er på sidelinjen, skal være meget opmærksomme på de store forandringer i barnets personlighed og værdigrundlag, som et dødsfald i den nærmeste familie skaber.

Der er nogle ting, der ikke længere betyder noget, og så er der andre ting, der betyder meget mere. Det kan være nye værdier – både for voksne såvel som for børn.

Børnene kan også få et ændret værdigrundlag eller et ændret perspektiv på deres liv. De bliver mere modne, og der sker mange personlighedsforandringer.

Ofte oplever mange af børnene også, at et givent vilkår forstærkes. Det, man kender som en løsning på de udfordringer, de står i, forstærkes. Er man meget udadvendt, forstærkes det. Er man den, der normalt trækker sig, så er det dét, der forstærkes. Så er man måske mere på sit værelse.

De forandringer, der sker i den alder, har konsekvenser resten af livet, mener Jes Dige. Man modnes på kort tid. Får nogle forpligtelser i hjemmet, som jævnaldrende ikke kender til. Skyggebarnet må pludselig klare sig selv.

De voksnes ansvar

Afslutningsvis pointerer Jes Dige skyggebarnets savn over ikke at have mor og far tæt på og ikke at være tæt på den syge søskende eller forælder. Det må barnet aldrig tage på sig, men i stedet tale med dem om, hvorfor det ikke var muligt. At det måske skyldes, at de ikke har fået hjælp til at træffe de bedste beslutninger eller være til stede i det. Det må aldrig overlades til barnet selv at finde den rette vej i den svære tid. Det er vi voksnes ansvar. Vi skal som voksne lære at tage ansvar for børnene og hjælpe dem til at gøre noget, de kan holde ud at leve med.

Fakta: Se med, når DR2 i slutningen af marts 2019 sender fire dokumentarprogrammer om Skyggebørn